

Datum 200403

Klinisk farmaci 2019

Ansvarig enhet: Läkemedelsenheten

Sammanfattning

Under 2019 har läkemedelsenhetens farmaceuter identifierat 272 läkemedelsavvikelser samt 206 läkemedelsrelaterade problem (LRP) hos 144 patienter i slutenvården. Statistik har endast förts under 4 veckor på våren och 4 veckor på hösten. I primärvården har 1139 LRP identifierats hos 467 patienter. För patienter i mobila resursteamet gjordes 166 fördjupade läkemedelsgenomgångar där man hittade 316 läkemedelsavvikelser och identifierade 479 LRP. En stor del av avvikelserna och LRP åtgärdades vilket tyder på att farmaceuter spelar en viktig roll i läkemedelsbehandlingen.

Bakgrund

Arbetet med klinisk farmaci, genom satsningen ”Effektiv och Säker Läkemedelsanvändning i Värmland” (ESLiV), startade 2010. Regionen arbetar tillsammans med länets kommuner och privata vårdgivare för att förbättra läkemedelsanvändningen i länet och då med särskilt fokus på äldre patienter. Det kliniska arbetet med farmaceutstöd visar goda resultat under 2019.

Primärvård

SÄBO/hemsjukvård

Under 2019 genomfördes fördjupade läkemedelsgenomgångar i primärvården för patienter på särskilt boende (SÄBO) eller inom hemsjukvården. Vid läkemedelsgenomgångarna medverkade farmaceut från läkemedelsenheten, ansvarig sjuksköterska, ansvarig läkare och ibland även omvårdnadspersonal. Innan genomgången skickades symtomskattningsskalan [Phase-20/Phase-proxy](#) till farmaceuten. Utifrån symtomskattning, journal samt provsvar gjordes en bedömning av patientens läkemedelsbehandling.

På läkemedelsgenomgången diskuterades farmaceutens och övriga deltagares förslag på förändringar i läkemedelsbehandlingen och åtgärder vidtogs.

Tabell 1 Klassificering av läkemedelsrelaterade problem och åtgärdsförslag

Läkemedelsrelaterade problem (LRP)	Åtgärdsförslag
Inga LRP funna	Ingen åtgärd (trots funna LRP)
Oklar indikation	Dosökning
Obehandlad/underbehandlad indikation	Dosminskning
Bristande följsamhet	Byte av läkemedel
Låg dos	Insättning läkemedel
Biverkning/risk för biverkning	Utsättning av läkemedel
Hög dos	Information/undervisning
Interaktion (C- och D)	Utvärdera behov
Olämpligt läkemedel	Ändra doseringsintervall
Ingen/dålig effekt av läkemedlet	Övrigt
Övrigt	

Efter läkemedelsgenomgången klassificerade farmaceuten de läkemedelsrelaterade problemen (LRP) och åtgärdsförslagen enligt tabell 1. Efter 3–6 månader följde farmaceuten upp de åtgärdsförslag som togs upp på genomgången för att se hur många åtgärder som kvarstod samt om ytterligare åtgärder vidtagits.

Nedan finns en sammanställning över hur vårdcentralerna använde farmaceuter på läkemedelsgenomgångar under 2019.

	Bokat 2019
	Återkommande bokningar
	Inga bokningar senaste åren
	Äldre eller inga tidigare bokningar

Vårdcentral	
Arvika Unicare	
Eda	
Forshaga	
Filipstad	
Grums	
Grums Nya Vc	
Hagfors – Ekshärad	
Herrhagen	
Kristinehamn – Nybble	
Kronoparken	
Likenäs	
Molkom	
Rud	
Skoghall – Lövnäs	
Storfors	
Skåre	
Svea	
Säffle – Nysäter	
Torsby	
Vintergatan	
Årjäng	

Vårdcentral	
Arvika Verkstaden	
Sunne	
Töcksforspraktiken	
Västerstrand	
Gripen	
Munkfors	
Kasernhöjden	
Kil	
Åttkanten	

Resultat

Under 2019 genomfördes fördjupade läkemedelsgenomgångar med farmaceut för 467 patienter. 39 patienter exkluderades vid uppföljningen efter 3–6 månader då dessa avled mellan läkemedelsgenomgången och uppföljningen.

Tabell 2 Grunddata

Antal patienter totalt	467 st
Medelålder	84 år
Andel kvinnor	66 %
Andel patienter i SÄBO	79 %

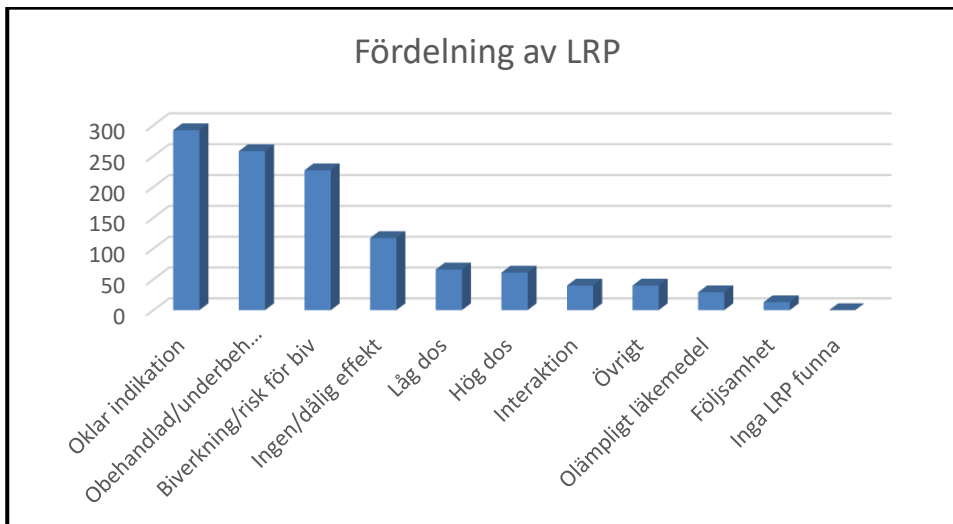
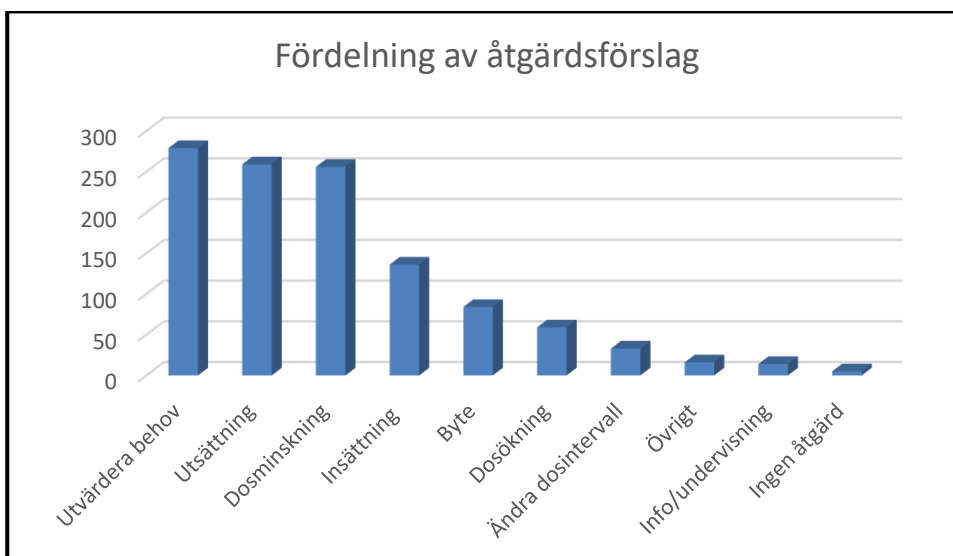
Datum 200403

Tabell 3 Läkemedelsrelaterade problem (LRP)

Antal läkemedel som inte används som sätts ut	197 st
Antal funna LRP	1139 st
Andel patienter med minst ett LRP	92 %
Andel åtgärdade LRP på plats	67 %
Andel åtgärdade LRP vid uppföljning efter 3–6 mån (n=428*)	67 %

* Vid uppföljning exkluderades avlidna patienter.

Varje LRP klassificerades enligt tabell 1 där det vanligaste LRP (figur 1) var *oklar indikation* (26 %). Samma sak gjordes med åtgärdsförslagen där det vanligaste åtgärdsförslaget (figur 2) var *utvärdera behov* (25 %).

Figur 1. Fördelning typ av läkemedelsrelaterade problem (LRP)

Figur 2. Fördelning av åtgärdsförslag för läkemedelsrelaterade problem (LRP)

Mobilt resursteam

Under hösten 2018 påbörjades ett samarbete med mobila resursteamet i Karlstad. Vid inskrivning i mobilt resursteam får patienten en fast vårdkontakt. Patienten får samma vård i hemmet som de tidigare har haft i hemsjukvård och på vårdcentralen men med prioritet på tillgänglighet och kontinuitet. Vid frågor från patient/anhörig nås teamet på ett direktnummer.

Farmaceut har funnits på plats tre dagar per vecka och gjort fördjupade läkemedelsgenomgångar inför inskrivning. I de fall patienten har eget läkemedelsansvar ringer farmaceut till patienten. I de fall där inte patienten kan redogöra för sin läkemedelsbehandling, kontaktas anhörig eller patientansvarig sjuksköterska. Bedömning diskuteras med ansvarig läkare och dokumenteras i journalen. Efter 3–6 månader följde farmaceuten upp de åtgärdsförslag som togs upp på genomgången för att se hur många åtgärder som kvarstod samt om ytterligare åtgärder vidtagits.

Fördjupad läkemedelsgenomgång kan även utföras vid behov inför årsbesök. En ytterligare uppgift är att besvara läkemedelsrelaterade frågor från personalen i teamet. Under 2019 har farmaceut även haft ett utbildningstillfälle om licenser, restnoteringar av läkemedel, QT-tid och osteoporosbehandling. Verksamheten önskar fortsatta utbildningar en gång per termin.

Resultat

Under 2019 genomfördes fördjupade läkemedelsgenomgångar för 166 patienter som skrevs in i mobilt resursteam.

Tabell 5. Grunddata

Antal patienter totalt	166 st
Medelålder	84 år
Andel kvinnor	60 %

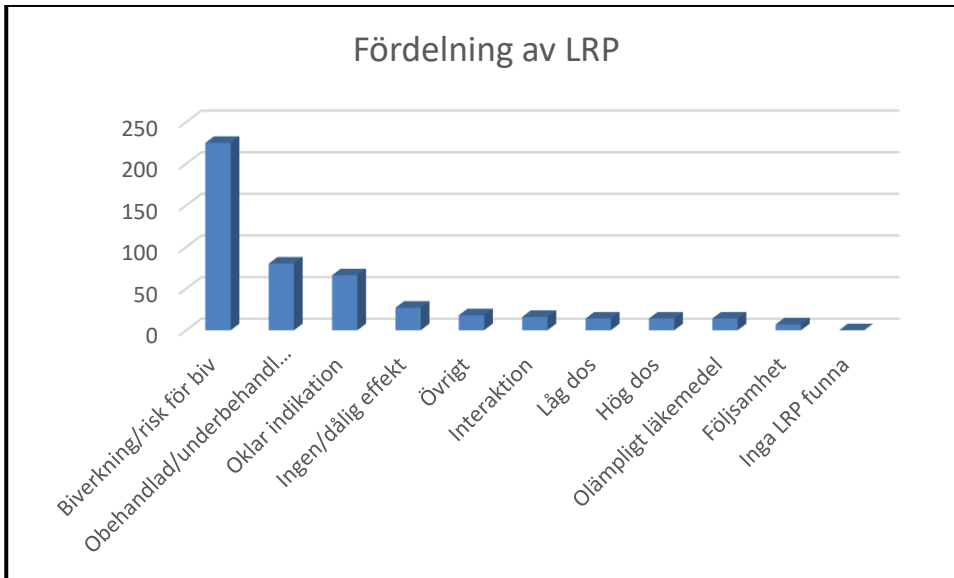
Tabell 6. Läkemedelsrelaterade problem (LRP)

Antal läkemedel som inte används som sätts ut	61 st
Antal läkemedelsavvikelser	316 st
Andel åtgärdade avvikelser	94 %
Antal funna LRP	479 st
Andel patienter med minst ett LRP	99 %
Andel åtgärdade LRP på plats	85 %
Andel åtgärdade LRP vid uppföljning efter 3–6 mån (n=146*)	89 %

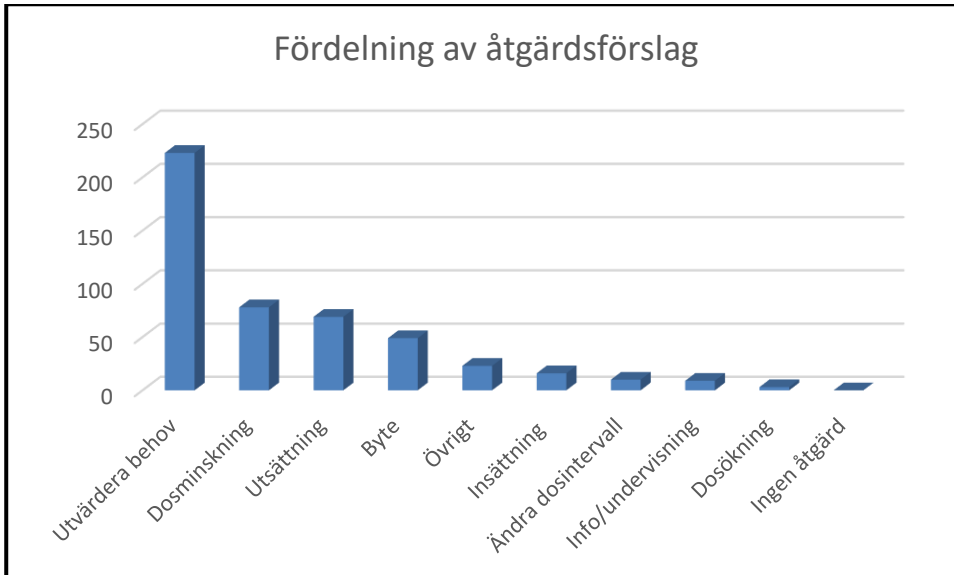
* Vid uppföljning exkluderades avlidna patienter.

Varje LRP klassificerades enligt tabell 1 där det vanligaste LRP (figur 3) var *biverkning/risk för biverkning* (47 %). Samma sak gjordes med åtgärdsförslagen där det vanligaste åtgärdsförslaget (figur 4) var *utvärdera behov* (47 %).

Figur 3. Fördelning typ av läkemedelsrelaterade problem (LRP)

Figur 4. Fördelning av åtgärdsförslag för läkemedelsrelaterade problem (LRP)

Slutenvård

Under 2019 har farmaceuter funnits på avdelning 8, infektionsavdelning 31/32, avdelning 57 på CSK, närvårdsavdelning 85 i Kristinehamn samt närvårdsavdelning 95 i Säffle. På avdelning 8 har det funnits farmaceut på plats fyra dagar per vecka. På övriga avdelningar har det funnits farmaceut två dagar per vecka. På avdelning 31/32, avdelning 57 samt närvårdsavdelningen i Säffle fanns farmaceut på plats första halvåret av 2019 för att sedan avslutas på grund av personalbrist.

För patienter med eget läkemedelsansvar genomfördes intervjuer för att få fram information kring hantering, följsamhet och patientens kunskap om läkemedelsbehandlingen. I de fall där patienten inte kunde redogöra för sitt läkemedelsintag togs kontakt med anhörig eller andra vårdgivare till exempel distriktssjuksköterska i kommunen.

Comprehensive Geriatric Assessment (CGA)

Under 2018 startades arbetssättet med Comprehensive Geriatric Assessment (CGA) upp på avdelning 8. Det är ett evidensbaserat arbetssätt som innebär en tvärprofessionell bedömning av läkare, farmaceut, arbetsterapeut, fysioterapeut, kurator, sjuksköterska och undersköterska. Under 2019 var 8 av 24 vårdplatser ämnade för CGA-patienter. CGA-rond i teamet hålls sedan hösten 2018 tre gånger per vecka. Målet är att ställa en skörhetsdiagnos för den aktuella patienten som sedan ska styra behandlingsnivån, provtagning och omvårdnad. Detta för att minska antalet återinläggningar, göra det lättare för den kommunala vården att ta över patienten samt att patienten ska komma hem med bibehållen funktion och bevara denna så länge som möjligt.

Farmaceuten gör en läkemedelsgenomgång, där samtal genomförs med patienten och/eller den person som har läkemedelsansvar (närstående eller sjuksköterska). Fokus läggs på att om möjligt sanera läkemedelslistan utefter patientens skörhetsgrad och förväntad överlevnad. Därtill förslag kring läkemedel utefter besvärande symtom (t.ex. fallrisk och smärta).

Resultat

Efter genomförd läkemedelsgenomgång följde farmaceuten upp de åtgärdsförslag som togs upp på genomgången. Under 2019 har statistik enbart förts under 4 veckor på våren och 4 veckor på hösten varför patientunderlaget är litet. Under vårdtiden (och fram till uppföljning) avled 4 patienter som räknades bort vid uppföljningen.

Tabell 7. Grunddata och läkemedelsavvikelser

Antal patienter	144 st
Medelålder	82 år
Andel kvinnor	60 %
Andel patienter med dosdispenserade läkemedel	57 %
Antal avvikelser	272 st
Andel patienter med minst 1 avvikelse	69 %
Andel åtgärdade avvikelser (n=140)*	82 %

*Avlidna patienter exkluderade

Tabell 8. Läkemedelsrelaterade problem (LRP)

Antal LRP	206 st
Andel patienter med minst 1 LRP	75 %
Andel åtgärdade LRP (n=140)*	79 %

*Avlidna patienter exkluderade

Datum 200403

Diskussion

Sedan 2014 har farmaceuter på läkemedelsenheten tagit fram statistik för genomförda läkemedelsgenomgångar. En jämförelse av siffrorna visar att mycket ser likadant ut idag som tidigare år. Andelen patienter i slutenvården med minst en avvikelse (fel i läkemedelslistan) eller läkemedelsrelaterat problem (LRP) håller sig kring 70 procent. Likaså är andelen patienter inom primärvården med minst ett LRP stadigt kring 95 procent. Majoriteten av de avvikelser eller LRP som tas upp vid genomgångarna åtgärdas, vilket tyder på att farmaceut, sjuksköterska och läkare är överens om vilka åtgärder som ska vidtas.

I primärvården är andelen åtgärdade LRP på plats i samma nivå som föregående år. Målet är inte att nå 100 procent då alla förslag som framförs inte bör åtgärdas samtidigt. Det kan handla om två eller fler behandlingar som ska utvärderas eller avslutas på lämpligt vis, till exempel genom nedtrappning. Sådana förändringar bör inte ske samtidigt, då det kan försvåra utvärderingen. Vid uppföljning 3–6 månader efter en läkemedelsgenomgång ses ibland att överenskomna åtgärder ej har genomförts eller stannat av. I vissa fall kan detta bero på byte av läkare sedan läkemedelsgenomgången eller att längre frånvaro (till exempel sommarssemester eller juledighet) för läkaren har inträffat vid tidpunkten då man hade planerat för en ändring. Ett sätt minska risken för överenskomna åtgärder uteblir kan vara att man vid läkemedelsgenomgången bestämmer att farmaceuten kan återkoppla till läkare vid uppföljningen. Ett messenger-meddelande i journalsystemet kan då skickas till berörd läkare för att på så vis påminna eller upplysa om vad som beslutades.

Statistik från mobilt resursteam visar på att en hög andel LRP och avvikelser åtgärdas samt kvarstår vid uppföljning. Statistiken visar även att ytterligare förslag från farmaceuten har åtgärdats efter genomgången. En förklaring till det skulle kunna vara ett bra teamarbete där farmaceuten sitter på plats med läkare och sjuksköterskor i teamet och har nära till kontakt. Inskrivningsbesöket med läkaren sker i direkt anslutning till farmaceutens bedömning. Farmaceuten tar inte bara upp LRP och åtgärdsförslag i journalanteckningen, utan även historik kring läkemedelsbehandlingen då patienterna är nya för teamet.

I slutenvården ses en ökning av både åtgärdade avvikelser och åtgärdade LRP vid jämförelse med 2018 års siffror. Även i slutenvården är det viktigt att bygga upp ett förtroende för att få gehör för åtgärdsförslag. Det är dock viktigt att komma ihåg att statistik enbart förts under några veckor under året och att underlaget därför är litet.

Den höga andelen avvikelser och LRP som återfinns vid genomgångarna visar att det fortsatt finns ett behov av att göra läkemedelsgenomgångar. Siffrorna har under åren legat på ungefär samma nivå vilket kan tyda på att arbetet med läkemedelsgenomgångar främst ger effekt för just den utvalda patienten och liten systemisk effekt. Kliniska farmaceuter på fler vårdenheter skulle kunna bidra till en mer jämlik vård. Det skulle också kunna ge utvecklingsmöjligheter att arbeta mer med läkemedelsfrågor i ett större perspektiv, exempelvis med utskrivningshjälp, teambaserat arbete med flera olika yrkeskompetenser, utbildningar och rutiner.

Under året har flera privata vårdcentraler gett farmaceuter tillgång till att läsa och skriva anteckningar i journal och delta på läkemedelsgenomgång. Det har tidigare varit en del begränsningar kring journalbehörighet då det varit annan vårdgivare än Region Värmland. Trenden att fler privata vårdcentraler tar stöd av farmaceuter ser vi som ett steg mot mer jämlik vård över hela länet.

Datum 200403

Slutsats

Resultaten visar att det finns ett fortsatt behov av läkemedelsgenomgångar, både i slutenvården och i primärvården. De visar också att åtgärder görs utifrån farmaceuternas förslag.

Sammantaget visar resultaten på att farmaceuter i vårdteamet kan bidra till en förbättrad läkemedelsanvändning hos patienterna. För att uppnå en mer jämlik vård där fler vårdenheter har tillgång till kliniska farmaceuter behöver fler kliniska farmaceuter anställas.